

Gerst, bier, mout en k

Reportage

[Lourens Gengler]

De zomerbijeenkomst van het Nederlands Instituut voor brouwergerst, mout en bier (Nibem) besteedde aandacht aan innovatieve landbouw en uiteraard aan proefvelden van gerst. Ook het thema duurzaamheid stond op het programma.

Stichting Nibem is het Nederlands Instituut voor brouwergerst, mout en bier en heeft ten doel de kennis te verbeteren over alles wat samenhangt met het bier. Van de veredeling, teelt en het gebruik van gerst tot het vervaardigen en behandelen van mout en bier. Volgens voorzitter Wiegert Deelen is de Nibem een unieke organisatie die men op deze manier nergens ter wereld aantreft. „Alle spelers in de keten van graan tot bier zijn er in vertegenwoordigd. Gezien de grote opkomst tijdens deze zomerbijeenkomst kunnen we concluderen dat het voor betrokkenen een

meerwaarde heeft”, aldus Deelen. Christine Rommens, afdelingshoofd Voedsel en Voeding van Productschap Akkerbouw, gaf een inleiding over duurzaamheid. Het begrip wordt tegenwoordig te pas en te onpas aangevoerd. Rommens ging even terug naar de oorspronkelijke introductie door de Verenigde Naties: ‘Duurzaamheid is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van huidige generaties, zonder afbreuk te doen aan het vermogen om in de behoeften van toekomstige generaties te voorzien’ (VN, 1987). Rommens gaf vervolgens een overzicht van tental-

len keurmerken, beleidsvoorstellen en maatschappelijke organisaties waarbij duurzaamheidsaspecten aan de orde komen. Nu al staat CO₂-uitstoot of watergebruik als maatstaf vermeld op etiketten van sommige supermarkten (vooral in Engeland). Bedrijven kunnen dit ook in hun voordeel benutten door er een nichemarkt mee aan te boren. Paul Schnellen van Grolsch kijkt binnen het bedrijf onder andere naar watergebruik. In een rekensom liet hij zien dat er 300 liter water wordt gebruikt om 1 liter bier te produceren. Van de 300 liter bestaat overigens 97 procent uit regen op de gerstakkers.

Akkerbouw

Prof. Rob van Haren van Rijksuniversiteit Groningen hield een inleiding over het project Kiemkracht. Dit is een samenwerkingsverband tus-

Voor elke liter bier is 300 liter water nodig, waarvan 97 procent van regen afkomstig is.

n Kyoto

sen het productschap Akkerbouw en het innovatieplatform van het ministerie van Landbouw.

Kiemkracht werkt zelfstandig en probeert baanbrekende innovaties te bedenken voor de akkerbouw. De Nibem-toehoorders luisterden met verbazing en ongeloof naar het enthousiasme betoog van Van Haren. Wat te denken van het plannetje waardoor de Nederlandse akkerbouw gewoon even de gehele Kyoto-doelstelling van Nederland voor zijn rekening neemt. „Dit kan op redelijk eenvoudige wijze door de resterende biomassa te verhitten in een pyrolyse proces, waardoor koolstof overblijft. Dat ziet er dan ongeveer uit als houtskoolkorrels”, aldus Van Haren. Volgens de professor is dit niets nieuws. „Indianen in de Amazone deden het al om de voedselarme tropische bodem vruchtbaar te maken.” Door decennialang toevoegen van houtskoolresten ontstond zwarte aarde 'Terra Preta', met veel betere absorptiecapaciteit. „Het is een beetje vergelijkbaar met de manier waarop in Drenthe de Esgronden zijn ontstaan. Door onze techniek wordt veel koolstof langdurig vastgelegd in de bodem en tegelijkertijd verhogen we de vruchtbaarheidseigenschappen. We noemen het product BioChar”, vertelt Van Haren.

Om 1 ton Biochar te produceren is 2 ton biomassa nodig en daarmee is het equivalent van 2 ton CO₂ vastgelegd. Aangezien in Nederland jaarlijks 18 miljoen ton biomassa beschikbaar komt, kan in één klap ruimschoots aan de volledige Kyoto-verplichting van 13 miljoen ton CO₂-reductie worden voldaan, volgens de rekensom van Van Haren. De BioChar wordt weer teruggebracht op het land en is daar een, vrijwel onverteerbare, bodemverbeteraar.

Fosfaatnorm

Bodemvruchtbaarheid kwam ook aan de orde tijdens het middagbezoek aan de gerstproefvelden van Agrifirm op het

Nibem-zomerexcursie naar kop van Groningen

akkerbouwbedrijf 'Kwelderlust' van maatschap Van der Molen in Uithuizen. Dat wil zeggen de beperking die de overheid heeft opgelegd aan fosfaatgebruik door de akkerbouwers. „We kunnen momenteel net rondkomen met de gebruiksnorm, maar moeten dan wel de maximale aanvoer toepassen. Lager kan echt niet zonder duidelijke gewasschade”, meent Van der Molen.

Voor stikstof is de situatie vergelijkbaar. „We moeten dat precies op het juiste moment geven, als het gewas het nodig heeft. De teler ziet dat in de praktijk vaak nog eerder dan de speciale testapparaten”, constateert Van der Molen. De keuze voor gerst is bij hem niet ingegeven door een grote winstmarge. „Zonder de brouwpremie is het niet competitief. Er zijn een paar teelttechnische voordelen. Bijvoorbeeld als na late aardappelen geen wintergraan kan wor-

den gezaaid. En verder hebben we hier bij de dijk percelen waar ganzen de winterarwe opvreten. Dan kan zomergerst gunstiger zijn”, aldus Van der Molen. —

Reusachtige carrousels waar gerst in mout wordt omgezet.

Holland Malt

De mouterij van Holland Malt in de Eemshaven zet jaarlijks 135.000 ton gerst om tot mout. Dit wordt geleverd aan diverse brouwerijen in de hele wereld. Al met al ongeveer goed voor bijna 1 miljard liter bier. Onderin het gebouw zijn twaalf graanopslagsilo's met wanden van 10 meter hoog waarin tijdens de oogstperiode 60.000 ton gerst vanuit heel Nederland wordt aangevoerd. In korte tijd worden 1200 vrachtwagens verwerkt. Met behulp van satellietverbindingen kan de planner precies zien waar de vrachtwagens zijn en wanneer ze in de Eemshaven arriveren. Na weging en bemonstering volgt een voorreiniging en dan een korte wachtperiode voor de kiemrust. Vanaf oktober wordt begonnen met de verwerking. Dat gebeurt in tien verdiepingen waar het moutproces plaatsvindt in een soort reusachtige carrousels. Van begin tot eind wordt het moutproces in negen dagen doorlopen in porties van 440 ton per keer. Deze tijd is inclusief inweken, kiemen en drogen. Daarna kan het direct naar de afnemer, maar er is ook ruimte voor opslag van 20.000 ton gereed product. In Nederland zijn de afnemers met name Grolsch en Bavaria, maar de hoofdzaak wordt geëxporteerd. Daarbij komt de ligging in de Eemshaven goed van pas. De laatste jaren kende de gerstmarkt, en zeker ook de moutmarkt, turbulente tijden. In korte tijd gingen prijzen uit een diep dal naar enorme pieken en zijn nu weer terug in het dal. Voor de mouterij van Holland Malt heeft dat enorme invloed op afzet en winstmarges. Na een moeizame start waren er al snel plannen om een volledige mouterij met dezelfde capaciteit ernaast te bouwen. Maar met name door torenhoge staalprijzen in 2008 waren de bouwkosten verdubbeld. De bouw is uitgesteld, maar de plannen liggen klaar.